

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ У ВІЙСЬКОВОМУ ДИСКУРСІ

Федорко О. О.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викладач Таценко Н. В.

У лінгвістиці кінця ХХ – початку ХХІ століття спостерігається особливий інтерес до дискурсивного аналізу, теорії мовної особистості, теорії мовленнєвого впливу. Антропоцентризм лінгвістичних розвідок, урахування людського чинника в комунікативних процесах посідає нині чільне місце у мовознавчих студіях. Питання про те, що таке дискурс, стає основою нової парадигми лінгвістичного знання, яка дістала назву когнітивно-дискурсивної. Матеріалом дослідження послугувало вивчення інноваційної лексики військового дискурсу, яке полягає у виникненні нових реалій, і, як наслідок, появі неологізмів, які потребують системного аналізу, унормування та закріплення в лексико- і термінографічній літературі.

Виникнення нових слів у мові – процес перманентний. Його перебіг у різні періоди історії літературної мови відбувається нерівно, з неоднаковою інтенсивністю. У процесі розвитку суспільства виникають нові поняття, які потрібно називати. Крім того, навколишній світ, відкриває нові явища, котрі теж потребують називання. Нові слова мають назву – неологізми (гр. *neos* – новий і *logos* – поняття, слово).

Досліджуючи процес неологізації, лінгвісти вкладають різний зміст у поняття неологізму. По-перше, неологізмом вважають слово або його лексичний зміст, що, на відміну від загальновідомих і узвичаєних лексичних одиниць чи їхніх традиційних значень, характеризується новизною і сприймається як незвичне. Тобто, до неологізмів зараховують лексико-семантичні одиниці, які позначені стилістичним "відбитком свіжості" [3, 98].

Отже, неологізми – це слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їхні значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій і понять, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови, а також оказіоналізми (індивідуально-авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання, редакції чи в конкретному тексті [2, 95].

У сучасній лінгвістиці спостерігаються не тільки різні погляди вчених на неологізми, але й нетрадиційні класифікації цих лексико-семантичних одиниць. Враховуючи те, що новизна може стосуватися або лише семантики слова (новація за змістом), або тільки його матеріальної форми, або одночасно і змісту лексеми, і її форми, розрізняють такі типи неологізмів (неолексем) [1]:

1. Власне неологізми – слова, що характеризуються абсолютною новизною як щодо форми, так і щодо змісту. Цей матеріал засвідчує, що в англійській мові

початку ХХІ ст. значну групу становлять одиниці, які лінгвісти називають ще матеріальними неологізмами.

2. Новоутворення – слова, що відзначаються новизною форми. У них відомі морфеми виступають у незвичних поєднаннях, утворюючи слова із зовсім новими значеннями. Проведений кількісний аналіз (понад 3000 слів) дає підстави твердити, що такі одиниці становлять домінуючу за обсягом і своєрідну групу.

3. Трансформації – слова, у яких нова форма поєднується із значенням, яке передавалося раніше іншими лексичними засобами. Власне, це синонімічні неологізми, які становлять у сучасній українській мові кількісно обмежену групу. Вони з'являються в мові з метою надання більшої емоційності найменуванням предметів чи осіб, які мали до цього стилістично нейтральну назву. Такі одиниці відображають тенденцію до необхідності вдосконалення мовного механізму.

4. Семантичні неологізми – слова, у яких нове значення передається формою, наявною в мові. Серед таких одиниць доцільно виділити два різновиди:

а) слова, що повністю змінюють своє значення, втрачаючи всі властиві їм раніше; б) слова, у семантичній структурі яких виникає ще один лексико-семантичний варіант при збереженні всіх попередніх.

Проблема правильного розуміння і перекладу неологізмів пов'язана з тим, що при сучасному стрімкому розвитку науки і техніки ніякий словник не в змозі встигнути за виникненням нових слів і термінів в різних областях знань. Тому, якщо в тексті трапляється неологізм, відсутній у словнику, перекладач зобов'язаний самостійно визначити його значення, з огляду на словотворчі елементи даного слова і спираючись на контекст.

Найбільш складним є переклад військових термінів, які передають реалії англосовієтської дійсності, що не існують в Україні, на мову якої здійснюється переклад. В таких випадках переклад військових термінів може досягатися шляхом опису значення слова, дослівного перекладу, транслітерації, або транскрипції. Перекладач повинен враховувати реальне значення терміна в певному контексті і вміти передати специфічний характер та соціальний зміст поняття.

Причинами появи неологізмів у мові є:

а) потреба дати назви новим предметам і явищам;

б) потреба замінити назву зрозумілішою, прозорішою; такою, що більш відповідає внутрішнім законам мови, її словотвірним особливостям.

1. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1989. – 126 с..

2. Плющ М. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова – К.: Вища шк., 1995. – 281, [2] с.

3. Вісник СумДУ, № 11 (95)' 2006., 106 - 110с.

Федорко, О.О. Особливості перекладу неологізмів у військовому дискурсі [Текст] / О.О. Федорко; наук. кер. Н.В. Таценко // Перекладацькі інновації : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова та ін. — Суми : СумДУ, 2010. — С. 79-81.